

ČESKÁ A SLOVENSKÁ FILOZOFICKÁ TVORBA

Druhý zväzok *Vybraných spisov Mao Ce-tuna* (Praha, SNPL, 360 strán, viaz. Kčs 12,60) zahrnuje state a články z rokov 1937—1938, teda z doby vojny proti japonským útočníkom. Tieto články mobilizovali ľudové sily, vytyčovali úlohy pre boj nás s votrelcami a bojovali proti oportunistu a kapitulantstvu. K nim je pripojená teoretická práca *O rozpore*, kde Mao Ce-tun skúma tento základný zákon marxisticko-leninského svetonázoru.

Z prameňov k dejinám českej filozofie vyšli Husove *Knižky o svatokupectví* (Praha, ČSAV, 150 strán, viaz. Kčs 15,—), ktoré prispievajú k väčšiemu pochopeniu sociálnej motivácie husitského hnutia. Tento teologický traktát je vlastne ostrou kritikou cirkvi a jej svetskej moci a smeruje tak proti tomuto základnému kameňu feudálneho zriadenia. — Objavnou publikáciou sú *Sebrané spisy* Emanuela Arnolda (Praha, SNPL, 602 strán, viaz. Kčs 31,80), českého radikálneho demokrata, revolucionára a dôsledného bojovníka za ľudové práva. Je to prvé vydanie všetkých jeho prác, obsahuje okrem iného jeho bojové politické články (najmä z rokov 1847—1848 z *Občianskych novin*), popularizačné *Děje husitů* a *Paměti*.

V Živých odkazoch vyšli *Projevy, články a listy* jedného z predchodcov vedeckého socializmu G. Babeufa (Praha, SNPL, 85 strán, brož. Kčs 4,80). Babeuf je jedným z najvýznamnejších teoretikov spoločnosti pred vznikom marxizmu. Súčasník a účastník Veľkej francúzskej revolúcie, organizátor sprisahania „rovných“ pochopil, že hybnou silou spoločenského vývinu je triedny boj, odhalil triednosť politických inštitúcií, poznal nutnosť dôslednej demokratickej revolúcie a diktatúry v prospech ľudu. To, že nedospel k vedeckému socializmu, bolo dané vývinovým štádiom spoločnosti. Výbor je rozdelený na tri časti: triedny boj, politická činnosť a Babeuf ako komunistický teoretik. — Feuerbachove *Prednášky o náboženstve* boli teraz doplnené publikáciou jeho druhého hlavného diela *Podstata křesťanství* (Praha, SNPL, 470 strán, viaz., Kčs 20,50). V *Podstate* rozvádza Feuerbach tézu: boh je človek, reálnym základom teológie je antropológia. Feuerbach odhaľuje pozemskú, ľudskú podstatu náboženstva a kresťanstva, dopĺňa osvietenškú kritiku, ktorá je namierená skôr proti cirkevným inštitúciám a dogmám, ale ktorá náboženstvo samo vysvetlíť nevie, kritikou z vnútra, odhaľujúc sám vznik a funkciu náboženského cítenia, jeho podmienenie zmyslovou podstatou človeka. Feuerbach nebol revolucionárom, jeho kritika je len psychologická, nehistorická, ale svojím odporom k idealistickej filozofii a bojom proti náboženstvu pripravoval pôdu Marxovi a Engelsovi.

Dielo A. I. Gercena *Listy o studiu přírody* (Praha, SNPL, 214 strán, viaz., Kčs 13,10), vhodne uvedené známym Leninovým článkom *Pamiatke Gercenovej*, je stručným dejinným pohľadom na filozofické a prírodovedecké myslenie od antiky až po Hegla. Na protiklade idealizmu-empirizmu v dejinách ukazuje Gercen ich nedostatky — prázdnu abstraktnosť idealizmu a nefilozofičnosť empirizmu — a hlási sa k materialistickej koncepcii sveta.

Americká buržoasná filozofie a sociológia ve službách imperialismu (31. číslo Sociálistickej vedy, Praha, SNPL, 149 strán, brož., Kčs 8,20) A. P. Gagarina podáva prehľad a kritiku americkej ideológie (personalizmu, novopozitivismu a sémantiky, pragmatizmu) a jej prejavov v politickej a náboženskej činnosti a v literatúre. Gagarin zároveň ukazuje, ako americkí komunisti a pokroková inteligencia bojuje proti týmto formám buržoáznej ideológie.

Jedinou pôvodnou prácou je zborník mladých filozofov *Za marxisticko-leninskou filozofiu — základ našej vedy* (Praha, SNPL, 109 strán, brož., Kčs 9,—), ktorý prináša štyri štúdie z dialektického materializmu: L. Tondl, *Problém vedeckých zákonů ve světle Stalinských ekonomických statí*, L. Tondl, *O logické a gnozeologické souvislosti rysů dialektiky*, V. Tlustý, *Přírodní vědy a nadstavba*, M. Mleziva, *Boj protikladů — zákonitost vývoje poznání fyzikálních procesů*.

Ako učebný text pre jedenástočné školy vyšla *Logika*, ktorú spracovali podľa sovietskych prameňov M. Jauris a P. Materna.

*

V slovenskom preklade vyšlo jedno zo základných diel marxizmu — Engelsov *Anti-Dühring* (Bratislava, SVPL, 361 strán, viaz. Kčs 12,40). — Súčasne s českým vydaním vyšiel aj slovenský preklad Feuerbachovej *Podstaty kresťanstva* (Bratislava, SVPL, 395 strán, viaz., Kčs 21,—).

Filozofický ústav SAV vydal v preklade A. Vantucha a J. Špaňára dve metodologické práce Reného Descarta: *Rozpravu o metode* a *Pravidlá na vedenie rozumu*. Najmä preklad *Pravidiel* vítame, lebo ide o prácu zriedkakej vydávanú a veľmi ťažko prístupnú. Preklad nám ukazuje Descarta ako tvorec novej logiky a metodológie, raziaceho cestu novému mysleniu vo vedách aj vo filozofii. K textu, miestami veľmi náročnému, postrádame však poznámky. — H. Turcerová-Devečková preložila tri zväzky Gercenových *Pamätí a dŕm* (SVKL, cena troch zväzkov Kčs 142,35), diela ojedinelého v memoárovej literatúre svetovej. Bohatý život Gercenov je vykreslený na pozadí širokej spoločenskej a duchovnej situácie XIX. storočia, úseky zo súkromného života, podané vyspelým umelcom, sa prelínajú s úvahami o politických udalostiach, s úprimným vyličením vlastného duševného vývinu, s portrétmi významných postáv súčasnej Európy. — Práca dr. T. Münza *Náhľady filozofov Malohontskej spoločnosti* (Bratislava, SAV, 150 strán, viaz., Kčs 40,—) prináša nový pohľad na prácu Učenej spoločnosti malohontskej a na jej spoločenskú funkciu a zacielenie. Münz poukazuje na aristokratický charakter spoločnosti, na jej retardované zameranie (najmä u Feješa), takže jej predstavitel'ov nemožno nazvať osvietencami. K monografii je pripojený preklad štyroch rozpráv Jána Laurentzyho, najpokrokovjšieho člena Spoločnosti.

Ján Šebestík